

ВІДГУК
офіційного опонента про дисертацію
Горошкіна Ігоря Олександровича з теми: «Лінгводидактичні засади
формування мовної особистості майбутнього перекладача
у процесі навчання української мови»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (українська мова)

На сучасному етапі поширення міжкультурної взаємодії у світовому просторі, прагнення України приєднатись до європейського співтовариства дедалі більшої значущості набуває професія перекладача, покликаного стати міжмовним і міжкультурним посередником. Попри пильний інтерес до процесу вивчення іноземної мови, методика формування мовної особистості майбутніх перекладачів в контексті навчання української мови впродовж тривалого часу залишалась на периферії дослідницьких інтересів. І.О.Горошкін переконливо довів актуальність досліджуваної проблеми.

Своєчасність, соціальна значущість дослідження підкреслюється його зв'язком з науковими програмами, планами, науковою темою «Освітні технології навчально-виховного процесу в сучасних умовах», що є складовою тематичного плану науково-дослідної роботи ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Композиційний аспект дисертації та змістове її наповнення науково доцільне і концептуально виправдане. Праця складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури і додатків, відображає процес та результати дослідження, її ключові положення ґрунтуються на основних засадах гуманістичної філософії освіти, законодавчих і нормативних документах про вищу освіту.

У вступі доведено актуальність теми, коректно подано понятійний апарат: чітко визначено об'єкт, предмет, мету дослідження.

Щодо наукової новизни, то у пропонованій розвідці вона є достатньо вартісною, оскільки *вперше обґрунтовано* теоретичні засади формування мовної особистості майбутніх перекладачів у процесі навчання української мови, *уточнено* зміст понять «*мовна особистість майбутнього перекладача*», «*перекладацька компетентність*», «*перекладацька мобільність*», з'ясовано психолого-педагогічні чинники формування мовної особистості майбутніх перекладачів, *визначено* критерії (мотиваційно-ціннісний, нормативно-діяльнісний, термінологічний, компаративно-перекладний) і рівні сформованості перекладацької компетентності майбутніх перекладачів (високий, достатній, середній, елементарний); *розроблено* методику формування перекладацької компетентності майбутніх перекладачів на засадах особистісно зорієнтованого, компетентнісного, комунікативно-діялісного, полікультурного, текстоцентричного підходів; *оптимізовано* форми, методи, прийоми та засоби формування перекладацької компетентності майбутніх перекладачів.

П'ять дослідницьких завдань Ігор Олександрович виконував, застосовуючи коректно сформульовані теоретичні та емпіричні методи.

Відповіді на *перше завдання* містить перший підрозділ. Різномасштабний аналіз, смілива полеміка з дискусійними підходами сприяють ґрунтовному розкриттю сутності базових понять дисертації («мовна особистість», «вторинна мовна особистість»), проведенні кореляції між ними.

Друге завдання дослідження розв'язано в підрозділі 1.2 та 1.3, у яких з'ясовано психолого-педагогічні, психолінгвістичні та лінгводидактичні засади навчання майбутніх перекладачів української мови. На основі ретельно опрацьованих вітчизняних і зарубіжних наукових праць Б. Ананьєва, В. Глухова, М. Жинкіна, І. Зимньої, Г. Костюка, О. Леонтьєва, І. Синиці встановлено, що увесь універсальний комплекс дій людини формується на психологічній основі й у результаті допомагає визначити ефективні шляхи формування мовної особистості майбутнього перекладача в процесі навчання української мови.

І.О. Горошкін, з'ясовуючи лінгводидактичний аспект навчання майбутніх перекладачів української мови, прагне вибудувати методику, яка ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого, компетентнісного, полікультурного, комунікативно-діяльнісного підходів; урахуванні закономірностей (увага до кожної мовної одиниці в тексті, розуміння типу мовлення, розвиток мовного чуття тощо) та принципів, з-поміж яких акцентовано увагу на специфічних (соціокультурної відповідності, діалогу культур, життєвої доцільності й дієвості знань тощо).

З урахуванням обґрунтованих принципів визначено зміст, методи, форми організації практичної роботи з формування перекладацької компетентності студентів.

Вартісними для методичної думки є положення про те, що вправи з мови – це вид навчальної діяльності, яка ставить студентів перед необхідністю багаторазового й варіативного застосування здобутих знань у різноманітних зв'язках і умовах. Можемо засвідчити досконале вивчення проблеми класифікації вправ на сучасному етапі розвитку методичної науки, про що свідчить упорядкована система за визначеними критеріями: цілеспрямованість, тематичність, різнотипність вправ, психовідповідність тощо.

У другому розділі дисертації розв'язано *третьє* та *четверте* завдання – на основі аналізу наявного методичного забезпечення навчання майбутніх перекладачів української мови (підрозділ 2. 1) досліджено стан порушеної проблеми, розроблено критерії і показники, що стали підґрунтям для визначення рівнів сформованості перекладацької компетентності студентів (підрозділ 2. 3).

У третьому розділі докладно розкрито перебіг експерименту. Запропонована методика передбачала поетапне упровадження в навчальний процес компетентнісного, комунікативно-когнітивного, текстоцентричного підходів; загальнодидактичних, загальнометодичних, специфічних принципів; форм (лекцій, практичних занять, самостійної та індивідуальної роботи); традиційних

та активних методів навчання: лекцій, дискусій; ділових ігор, що забезпечують ефективність формування лексичної компетентності майбутніх документознавців.

Схвальною є позиція дисертанта щодо розгляду підготовки майбутніх перекладачів як цілеспрямованого поетапного процесу, у якому послідовно формується перекладацька компетентність, з поступовим залученням репродуктивних, пошукових знань та вмінь.

Запропонована система вправ ґрунтувалася на принципах відповідності змісту вправ розділам програми дослідного навчання; здійснення внутрішньодисциплінарних і міждисциплінарних зв'язків, орієнтації студентів на індивідуальну та самостійну роботу, добору вправ залежно від мети їх реалізації, перспективності, повторюваності, креативності, систематичності й узаємозалежності їх застосування, текстоцентризму.

Результати експериментальної роботи, а саме: наукова новизна, теоретичні і практичні висновки, методичні рекомендації – достовірні, що підтверджується у процесі наукового дослідження засобами різноманітних загальнометодологічних, загальнонаукових і специфічних методів, статистичними даними експерименту, узгодженістю з відповідними положеннями законодавчих і нормативних документів. Основні положення дисертації апробовані на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях і достатньо висвітлені в наукових публікаціях автора.

Автореферат відповідає змістові дисертації. У публікаціях дисертанта відображено основні положення, з'ясовані в процесі наукового пошуку.

Високо оцінюючи рецензовану працю, привертаю увагу до окремих аспектів її, що потребують уточнення, пояснення чи корекції, а саме:

1. З огляду на те, що важливе соціальне замовлення – вчити ефективного спілкування – нині виконує риторика, варто було б конкретизувати риторичний аспект дослідження, зокрема ширше представити риторичні прийоми, зокрема риторичний аналіз, риторичні задачі, риторичні ігри, а також вправи, що сприяють ознайомленню майбутніх перекладачів із правилами етикетного, міжкультурного мережевого спілкування, що зумовлено комунікативними потребами сьогодення.
2. Заслуговує на увагу загалом докладний і кваліфікований опис експериментально-дослідної роботи, проте варто було б чіткіше пояснити динаміку змін у рівнях сформованості перекладацької компетентності студентів, пояснити якісні зміни у світогляді, інтелекті студентів.
3. Робота б виграла, якби дисертант показав супутні результати експерименту, що, наприклад, ілюстрували б рівень збільшення словникового запасу студентів, підвищення рівня їхньої грамотності тощо.

Зазначені зауваження до дисертаційної роботи здебільшого дискусійного чи рекомендаційного плану, жодним чином не применшують значення її і не знижують загальної високої оцінки, проте можуть слугувати імпульсом для дискусії під час захисту результатів дослідження і стимулом на наукову перспективу автора.

Зміст роботи, логіка викладення тексту, наукові і практичні результати свідчать про глибокі теоретичні знання, володіння методами наукових досліджень, уміння розв'язувати складні наукові й прикладні проблеми.

За рівнем наукової новизни та практичним значенням дисертація відповідає вимогам п. 9, 11, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», а розроблені в ній теоретичні положення й отримані результати можна кваліфікувати як вагомий внесок у розвиток теорії та методики навчання української мови. Горошкін Ігор Олександрович заслуговує присудження йому наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (українська мова).

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри української мови та
методик викладання,
декан історико-філологічного факультету
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука

Т.Л. Груба

Підпис Грубої Т.Л. засвідчую

Начальник відділу кадрів МЕГУ ім. акад. С. Дем'янчука

О.Г. Чепурка

